Intensivmedisin for kirurger

Ræder MG.

Grunnbok i kirurgisk patofysiologi og intensivmedisin

525 s, tab, ill. Oslo universitetssykehus, Ullevål, 2010

ISBN 978-82-92354-09-4

Denne grunnboken er ment som bakgrunn for og supplement til kurset «Pre- og postoperativ behandling og intensivmedisin», som er et obligatorisk kurs for spesialiteten generell kirurgi. Den egner

seg nok også best for de som har noe fartstid innen kirurgien. Har man deltatt på en del møter mellom kirurger og anestesileger, vil man kjenne igjen svært mange problemstillinger som omhandles. Etter noen innledningskapitler med repetisjon av cellebiologi, immunologi og sårbiologi, tar forfatteren for seg overvåking av ulike kroppsfunksjoner hos kirurgiske intensivpasienter. Med disse kapitlene følger også en nokså grundig gjennomgang av normalfunksjonen til de ulike organsystemene. Til sist dreier det seg om væskebehandling, sepsis og spesielle forhold hos traumepasienter.

Teksten er delt i to fordypningsnivåer. Dette mener jeg er en stor fordel. Boken bør nok i utgangspunktet leses fra perm til perm, og det at man ved første gangs gjennomlesning kan sjalte ut det mest dyptpløyende, gjør den overkommelig. I tillegg er viktige momenter uthøvet med rød skrift, og utvalget av disse knaggene virker fornuftig.

Dessverre er teksten belemret med svært mange skrivefeil, orddelingsfeil, trykkfeil og stedvis dårlig språk. Dette gjør den mye mindre lesevennlig enn en norsk lærebok burde være. Det er synd fordi forfatteren i utgangspunktet har en muntlig stil som kunne ha fungert veldig bra. Illustrasjonene fungerer heller ikke optimalt. Ofte er de for detaljerte og inneholder mer informasjon enn det som omhandles i teksten. Dermed fyller de ikke sin hensikt: å gjøre tung fysiologi forståelig for praktisk rettede kirurger. I nyere lærebøker er det også blitt vanlig med referanser til artikler for å dokumentere i hvert fall en del påstander. Her anbefales en rekke artikler etter hvert kapittel for videre lesning. Der forfatteren fremmer syn som strider mot praksis på egen avdeling, hadde imidlertid en artikkelreferanse i teksten vært kjærkommen.

Til tross for disse manglene synes jeg det er nyttig å investere tid i dette verket. Man får en rekke gullkorn som kan være vanskelig tilgjengelig andre steder, og man tvinges til å repetere en del basal fysiologi

som gjerne forflytter seg langt bak i arkivet. Boken gir god ballast til å kunne delta aktivt på intensivmøter, og den vil være god å ha når man etter hvert skal ta et mer helhetlig ansvar for sine pasienter.

Torbjørn Folstad

Kirurgisk avdeling
Sykehuset Innlandet
Hamar

Populær bok med misvisende tittel

Crist DT, Scowcroft G, Harding Jr JM, red.

World ocean census

A global survey of marine life. 256 s, tab, ill.

Richmond Hill, ON: Firefly Books, 2009.

Pris USD 40

ISBN 978-1-55407-434-1

Hvis man tenker seg at alt land skyfler ut i havet og fordeles jevnt utover, ville jorden bli dekket av hav med en dybde på 2 km. Havet er den suverent største biotopen og samtidig den minst kjente. Bare ca.

5 % er noenlunde godt utforsket. Hver dag i vår tid oppdages nye livsformer, ikke minst på de store havdypene, som man for vel 100 år siden mente var så godt som uten liv. Derfor er det fristende å anskaffe seg en bok som gir seg ut for å presentere en «census», dvs. en systematisk oversikt. Denne boks tittelen er imidlertid misvisende. I stedet for kortfattede presentasjoner av arter, deres klassifikasjon, leveområder, utseende og fysiologi, slik som man ville ventet, er boken en samling frittstående, populærvitenskapelige artikler. Agendaen er å fortelle om virksomheten til en internasjonal, løst sammensatt gruppe marinbiologer, finansiert av Alfred P. Sloan Foundation. Gruppens navn er «Census of marine life». Forskerne som omtales, kalles hele tiden censusforskere, observasjoner er censusoppdagelser, og feltstudiene er alltid censusekspedisjoner. I enkelte korte avsnitt blir ordet census gjentatt seks ganger. Dette er unødig kloroset. Men hvis man kan holde eventuell irritasjon akademisk nedtonet, får man her, tross alt, mye for pengene.

Artiklene er skrevet i en åpen og tilgjengelig stil. Det er verdifullt at noen av forfatterne legger vekt på tidsaspektet når de omtaler artsmangfoldet i havet. På grunn av giftdumping, forsuring, oppvarming og ukontrollert trålfiske er havets økologi i rask endring. Eksempler som omtales,

er den prekære nedslaktingen av mange haiarter og hvalarter i vår tid. Et annet kapittel handler om menneskenes innvirkning på den pelagiske tunfiskbestanden. For blå tunfisk finnes det mange historiske kvantitative data og fascinerende bilder fra det 19. århundres mer bærekraftige fangstmetoder. Etter hvert som fangstene blir mindre, øker prisene, og innsatsen for å trekke opp de siste representantene for svinnende bestander blir enda større. Det er tankevekkende hvor store de enkelte eksemplarene av torsk, hellefisk og stør en gang var. Den kanadiske fiskeribiologen Daniel Pauly introduserte i 1995 betegnelsen skiftende grunnlinje (shifting baseline) for å beskrive hvordan standarden vi bruker for å definere hva som er normalt, degraderes med tiden. Det som er normalt, bestemmes ut fra våre egne livsspenner. Vi tar ikke inn i vår bevissthet at de fleste av jordens kystområder var fulle av liv bare for kort tid siden.

En annen artikkel handler om de store havstrømmene og deres betydning for livet i havet. Mønsteret for disse samleband for liv påvirkes av oppvarming av polområdene med bl.a. den uventede effekten at stadig flere dype havregioner blir hypoksiske og livløse. Slike raske endringer nettopp i vår tid gjør det viktig og verdifullt at marinbiologisk forskning øker i omfang og at spesialfartøyer for utforskning av havet, i alle dybder, nå øker i antall.

Den største delen behandler funn og observasjoner av hittil ukjente arter, f.eks. på eller nær bunnen under Larsen Ice Shelf ved Antarktis. Man må i mange tilfeller introdusere nye klasser for å få dem inn i systematikken. Vi blir tatt med på marinbiologiske ekspedisjoner i de fleste havområdene og blir kjent med censusforskere. Bildematerialet er til dels spektakulært, mens teksten ofte blir for overfladisk. Jeg savner opplysninger om dyrenes fysiologi. Hva lever egentlig copepods, polychete-ormer og siphonoider av? Hvilken rolle for næringskjedene i havet spiller de mange marine bakterieartene? Som kunnskapsbasis blir dette for tynt.

Skal man kjøpe kun én bok om dette generelle emnet, vil jeg heller anbefale en annen (1), som har én forfatter, en kunnskapsrik marinbiolog som skriver godt, og som hele veien har et høyt forklaringsnivå.

Anton Hauge
Oslo

Litteratur

1. Koslow T. The silent deep: the discovery, ecology, and conservation of the deep sea. Chicago, IL: University of Chicago Press, 2009.